

Bir Yönetişim Krizi: Irak'taki Protesto Hareketini Anlamak

KAMARAN M. PALANI

Kaynak: Anadolu Ajansı

[Bu yazının İngilizce orijinal versiyonu Al Sharq Forum'un web sayfasında mevcuttur]

Özet: Irak'taki mevcut protestoların temelinde yatan sebepler nedir? Protestoların devlet-toplum ilişkileri üzerindeki etkileri nelerdir? Ve ne yapılabilir? Irak'ta olup bitenler, ülkedeki derin yönetim krizini göstermektedir. Bu kriz, etno-mezhepsel iktidar paylaşımının, petrole bağımlı bir ekonominin ve derinden parçalanmış olan güvenlik güçlerinin bir sonucudur.

Giriş

Halkın karar alma süreçlerinde yer alması noktasındaki birçok kısıtlamaya rağmen Irak'ta mevcut toplumsal mobilizasyon, 2003'teki rejim değişikliğinden bu yana önemli ancak yeterince üzerinde durulmayan bir fenomen. Irak'taki protestolar ve gösteriler ciddi meydan okumalar olduğunu ortaya koyuyor ve özellikle 2011'den bu yana ortaya çıkan siyasi manzara üzerinde büyük bir etki yapıyor. Tüm bu protestolar, işlevsiz bir siyasi ve ekonomik sistemin yanı sıra derinlemesine parçalanmış olan güvenlik güçlerinin bir sonucu olarak gerçekleşiyor. 1 Ekim 2019'dan bu yana protestolar, Bağdat'ta ve Irak'ın orta kesimleri ile güneyindeki diğer Şii nüfusun çoğunlukta olduğu bölgelerde devam ediyor. Protestolarda çok geniş bir yelpazeye yayılan talepler ortaya konuyor; yolsuzluğun sona ermesi, daha iyi hayat koşulları, Irak'ın bölgesel (temel olarak İran'dan) ve uluslararası (temel olarak ABD'den) güçlere olan bağımlılığının sona ermesi ve belki de en önemlisi 2003'ten beri Irak'ta yerleşik siyasi sistemin tümünden ortadan kaldırılması bu talepler arasında. Protestoların başlangıcından bu yana Haşd-i Şabi'ye bağlı silahlı gruplar ve Irak güvenlik güçleri tarafından 460'tan fazla insan öldürüldü ve 20.000'den fazlası yaralandı.¹ Şiddetin ve kayıpların daha da artması bekleniyor. Her ne kadar talepler mezhep

temelli olmasa da protestolar çoğunlukla Bağdat'ta ve Şii nüfusun yoğunlukta olduğu bölgelerde seyrediyor. Benzer sorunlar Irak'ın tüm bölgelerinde olmasına rağmen toplumsal mobilizasyon genelde etno-mezhepsel politikaların katkıda bulunduğu yönetim sisteminin bir parçası olan yerel koşullara tepki olarak ortaya çıkıyor.²

Dahası, Irak Kürdistanı'nda Şubat 2011'de; ayrımcılığa karşı Sünnilerin protestolarının yaşandığı 2012-2013'te, reform çağrılarının yapıldığı 2015-2016'da ve Basra'daki protesto dalgalarının yaşandığı 2018'de olanların aksine, mevcut protestolar güçlü bir kamu idaresi talebi, halk temsiline ve değişimi ortaya çıkaracak güce duyulan inanç, Irak otoritelerinin özellikle şiddete başvuracak şekilde karşılık vermesi ve protestoların arkasında herhangi bir partinin tek başına bulunmaması gibi özellikler taşıyor. Ayrıca, mevcut protesto hareketi, önceki protesto hareketlerinin aksine protestocular tarafından "isyan" ve "devrim" olarak niteleniyor ki bu da siyasi sistemin meşruiyetine ve devlet-toplum ilişkilerine bir meydan okuma anlamına geliyor. Bunun bir sonucu olarak 2003'ten beri ilk kez, Irak toplumunun farklı kesimleri, Irak otoritelerini "rejim" olarak nitelemeye başladılar ve bu tabirin bölgenin insanları açısından farklı anlamlar taşıması söz

Protestoların başlangıcından bu yana Haşd-i Şabi'ye bağlı silahlı gruplar ve Irak güvenlik güçleri tarafından 460'tan fazla insan öldürüldü ve 20.000'den fazlası yaralandı. Şiddetin ve kayıpların daha da artması bekleniyor

konusu olsa da bununla, genel olarak halkın desteğinden veya halka dayanan bir meşruiyetten yoksun bir otoritenin kastedildiği söylenebilir. Öte yandan, 2011 Arap Baharı protestolarının aksine, Irak'taki protestolar doğrudan sistemin sona ermesi çağrısı yapmayıp ülkenin dış güçlerden ve yozlaşmış yerel liderlerden kurtarılması yönünde çağrıda bulunuyor.

Her ne kadar protestolar en başta sosyo-ekonomik talepleri dile getirmiş olsa da artık karmaşık bir hâl almış olup daha derin memnuniyetsizlikleri ve tüm siyasi sistemin reddedilişini ortaya koyuyor. Protestoların hem kısa hem uzun vadede Irak'ın yönetim sistemi ve siyasal süreçleri üzerinde esaslı bir etkisi olacak. Ancak en önemli sonucu, ülkenin otoriteler ve halk olmak üzere ikiye ayrılması. Protestoların lidersiz olduğunu ve bu durumun mevcut harekete daha fazla güç ve anlam kazandırdığını vurgulamak gerekiyor. Öte yandan, mevcut protesto hareketi bir liderin yokluğunda, taleplerini somut politik eylemlere dönüştürebilme konusunda şu zamana kadar başarılı olamadı ve hareketin gerçek bir siyasi temsil mekanizması ortaya çıkarıp çıkaramayacağı henüz öngörülebilmiş değil. Ancak böyle bir mekanizma ortaya çıkana kadar (eğer çıkarsa) hareket hem yerel hem bölgesel düzeyde siyasi partilerin güç yarışı ve rekabeti tarafından esir alınmaya da açık olmaya devam edecek.

Protestolar ve bunlara Irak otoritelerinin verdiği şiddetli karşılık birçokları için şok edici oldu, zira 2018 parlamento seçimlerinden sonra mevcut hükümetin kurulması Irak'ın savaş yıllarından çıkıp ulus ve devlet inşa edeceği barışçıl süreçlere geçiş için bir kilometre taşı olarak görülmüştü. Parlamento seçimlerinde galip gelen tarafların bir siyasi anlaşmaya varması için sürdürdüğü yoğun müzakereler aylar boyunca sürmüştü. Bir yıl önce, yeni hükümetin ülkeyi daha ileri taşıyabileceğine dair neredeyse her yere yansıyan bir iyimserlik vardı. Yeni hükümet, (1) IŞİD'e karşı askeri bir zafer ilân etmenin, (2) Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nin ayrılmasının ve ülkenin parçalanmasının önüne geçmiş olmanın ve (3) Irak Başbakanı Adil Abdülmehdi ve Cumhurbaşkanı Berhem Salih gibi "ılımlı" yüzlerin yeni yönetimde yer almasının kredisinden faydalanıyordu. Ayrıca, derin insani kriz yaşayan bir ülke olarak Irak'ın Batılı güçlerin öncelikleri arasında yer almayacağına yönelik bir

Protestoların lidersiz olduğunu ve bu durumun mevcut harekete daha fazla güç ve anlam kazandırdığını vurgulamak gerekiyor. Öte yandan, mevcut protesto hareketi bir liderin yokluğunda, taleplerini somut politik eylemlere dönüştürebilme konusunda şu zamana kadar başarılı olamadı

inanç vardı ve ilgi çekici bir şekilde kimileri, Irak'ın bölgesel güçler arasında bir "köprü" vazifesi görebileceğine inanmaktaydı.³ Bir yıl sonra, 1 Aralık 2019'da ise Abdülmehdi protestocuların baskısı altında istifa etti ve ülke, özellikle Bağdat ve Irak'ın orta ve güney kesimlerindeki Şii çoğunluğa sahip bölgeler bir kargaşaya sürükleniyor. O hâlde şu soru gündeme geliyor: Ne yanlış gitti?

Protestolar Nasıl Anlaşılabilir?

Mevcut protesto hareketlerinin kökeninde yatan sebepleri ve ülke üzerindeki etkilerini anlamak için bu protestoları Irak'ın daha geniş anlamda üç temel alanda yaşadığı yönetim krizi bağlamında okumalıyız. Irak'ta gerçekleşen protestolar, sadece halkın belli bir politikayı veya siyasi partiyi reddetmesi şeklinde olmayıp; Irak'taki mevcut yönetimin, otoritenin, siyasetçilerin ve bunların meşruiyet iddialarının bir anlamı olmadığına dayanmaktadır. Tüm olan bitenler, 2003'ten bu yana ülkenin bir arpa boyu ilerleyememesine dönük hayâl kırıklığının birikimi ve temsiliyet, yönetim ve aidiyet noktalarındaki derin krizlerin bir yansımasıdır. Öncelikli olarak sosyo-ekonomik sebeplerin, toplu eylemi tetiklediği doğru olmakla birlikte, sorun çok daha geniş çaplıdır. 2019 yılında Irak'ta görülen protesto hareketinin kökeninde yatan sebeplere ilişkin açıklama, 2003'ten beri var olan ve işlemeyen siyasi

sistemdir. Ancak sistemin hangi yönlerinin, tüm yönetim sisteminin zayıflığına ve işlevsizliğine katkıda bulunduğu sorusu sorulmalıdır.

1- Hükümet:

Irak'ta 2003 sonrası siyasi sisteminin merkezinde, ülkenin üç büyük etno-mezhepsel grubu arasındaki iktidar paylaşımı üzerinde sağlanan konsensüs var: Şii Araplar, Sünni Araplar ve Kürtler. Irak'taki bu teamüli iktidar paylaşım sistemine göre, Başbakanlık makamı Şiiler, Meclis Başkanlığı makamı Sünniler ve Cumhurbaşkanlığı makamı Kürtler tarafından tutuluyor. Bu sistem uygulamada ise anlamlı siyasi ve idari reformları hayata geçirmek hususunda belli kısıtlamalar getiriyor. Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nin (IKBY) mevcut başkanı Neçirvan Barzani, Irak'taki üç temel topluluğu temsil eden siyasi blokların ülke için iyi olandan ziyade kendi toplulukları ve parti politikaları için iyi olana daha çok önem verdiklerini açıkça belirtti.⁴ Siyasi kadrolar, Irak vatandaşlarının isteklerine yanıt vermektense devleti etnik-dini veya parti aidiyetlerinin baskın olduğu, dar görüşlü derebeyliklerine döndürmekle meşgul olduklarını gösterdiler. Bunun sonucunda ise siyasi blokların ve partilerin tam desteğine sahip olmayan, hâliyle yolsuzluğa karşı duramayan ve halkın iyi yönetim hususundaki öncelikli talebine

Sistem, makamların paylaştırılmasını öngörüyordu ancak gerçekte iktidar baskın Şii siyasi aktörlerin elinde toplandı. Hükümetteki koltukları paylaşıldı ancak gerçek iktidar paylaşılmadı

hitap edemeyen zayıf bir başbakanın varlığı oldu. Dahası, Irak kriz dönemlerinde, farklı etno-mezhepsel grupları temsil eden Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Meclis Başkanı gibi en kilit öneme sahip siyasi kurumları arasında çok sınırlı bir iş birliğine tanık oldu. Mevcut protestolar açısından da bu kurumlar arasındaki iş birliğinin eksikliği, protestocuları ikna edecek bütüncül bir çözümün sunulmasının önündeki en büyük engeli teşkil etti.

İktidar paylaşımına ilişkin anlaşmanın derin yapısal sorunlarına rağmen, buna alternatifin ne olabileceği sorusu da sorulmalıdır. Bu tip bir siyasi sistem Irak'ın 2005 tarihli anayasasında değişmez bir şekilde ortaya konmadı; anayasanın temel mantığı, 2003 sonrası "yeni Irak"ta tüm grupların dahil olmasını ve katılımını güvence altına almaktı. Sistem, makamların paylaştırılmasını öngörüyordu ancak gerçekte iktidar baskın Şii siyasi aktörlerin elinde toplandı. Hükümetteki koltukları paylaşıldı ancak gerçek iktidar paylaşılmadı. 2012-2013'te ağırlıklı olarak Sünni nüfusun çoğunlukta olduğu bölgelerde yapılan ve eski Başbakan Nuri el Maliki'nin mezhepçi yönetimine itiraz eden protestolar ile IKBY'nin 2017 yılındaki bağımsızlık referandumu, mevcut sistemin eşit düzeyde bir ortaklık hissini yerleştiremediğinin işaretleriydi. İlginç bir şekilde, önceki protestolara yönelik genel yaklaşımların aksine, 2019'daki protesto hareketi, 2003 yılından bu yana Bağdat'ta Şii siyasi aktörlerin baskın olmasına rağmen mevcut sistemin Şii nüfusu da tatmin etmediğini gösteriyor.

2- Ekonomi

Ekonomik açıdan ülkenin petrol kaynaklarına devam eden bağımlılığı, sürdürülebilir bir kalkınmanın gerçekleşmesini engelledi. Yüksek seviyede yolsuzluk ve kamudaki kötü yönetim de buna eklenince, devlet genel olarak insanların hayatlarından kopuk ve işlevsiz bir yapı olarak görüldü. Irak'ın gelirlerinin yüzde 90'ı petrolden elde ediliyor ve devlet bütçesinin üçte ikisi de memurların maaşına gidiyor.⁵ Bu tip bir ekonomiyle hiçbir Irak hükümetinin protestocuların taleplerine rasyonel bir çözüm getirmesi mümkün değil.

3- Güvenlik

Irak bütüncül güvenlik birimlerine ve askeri kuvvetlere sahip değil. Devlet içinde devlet gibi hareket eden Kürt Peşmergesi'ne ve güvenlik kuvvetlerine ek olarak, ülkenin politika ve güvenliğe dair manzarasını kapsayıcı olmayan bir tutumla

Irak silahlı kuvvetlerinde bütüncül bir güvenlik aparatının veya “emir ve komuta zincirinin” olmayışı ülkeyi zayıflatabildiği gibi terörizm için bir boşluk yaratmakta ve daha da önemlisi, yabancı müdahaleye alan açmaktadır

kontrol eden birçok güvenlik gücü mevcut. Irak silahlı kuvvetlerinde bütüncül bir güvenlik aparatının veya “emir ve komuta zincirinin” olmayışı ülkeyi zayıflatabildiği gibi terörizm için bir boşluk yaratmakta ve daha da önemlisi, yabancı müdahaleye alan açmaktadır. Bütüncül bir güvenlik kuvvetinin yokluğu; yerel ölçekli, hibrit ve devlet-altı fırsat kollayan birimlerin güç kazanmasına ve ülkenin farklı kesimlerinde bölücü bir nüfuz elde etmesine yol açıyor. Bu birimlerin, Irak’ın düzenli güvenlik kuvvetlerine katılma isteği de yok. Her biri toplumun belirli bir kesimini temsil ediyor ve devlet olma algısının ve ulusal temsil ile aidiyeti pekiştirme girişimlerinin gelişmesini daha da engelliyor. 2019’daki protestolarda öldürülenlerin çoğunluğu devlet-dışı silahlı gruplar tarafından öldürüldü, zira Irak hükümetinin bu gruplar üzerinde sınırlı bir kontrolü mevcut. Bu silahlı grupların çoğunluğunun İran ile güçlü ilişkileri var. Protestolar sebebiyle kendisini tehdit altında hissedenler sadece bu gruplar değil, aynı zamanda bunların bölgedeki hamisi olan ve ülkede 2003’ten beri ciddi ölçüde nüfuzu ve gücü olan İran da kendisini tehdit altında hissediyor. Güvenlik kuvvetlerinin yaşadığı parçalanma, sadece Irak’ın bir iç meselesi değil.

Halk Desteği Olmayan Otorite

Etno-mezhepsel iktidar paylaşımının olduğu, işlevsiz bir ekonomiye ve bölünmüş bir güvenlik aparatına sahip bir sistem içerisinde halkın otoritelere olan güvensizliği artıyor. Bunun sonucu olarak, Irak’taki mevcut yönetici sınıf halk desteğini ve meşruiyetini çok ciddi boyutta kaybetmiş durumda. Sadece siyasi elitler değil, aynı zamanda Şii partileri birleştirmekte başarısız olan en öne çıkan Şii din adamı Büyük Ayetullah el-Sistani gibi dini liderler ve kurumlar da ciddi eleştirilerle karşı karşıya kalıyor. Abdülmehdi’nin istifasından sonra siyasi partiler yeni bir aday öne sürme konusunda oldukça ihtiyatlı davrandılar ki bu da halk desteğinden ne denli yoksun olduklarının bir işareti. Mevcut durum, aynı zamanda meydan okunan ve hatta nefret edilen şeyin spesifik bir politikacı veya politika olmadığını ancak doğrudan “otorite” olgusunun ifade ettiği çerçeve olduğunu gösteriyor ki bu durum ülkenin geleceği açısından oldukça önemli bir içerime sahip. Siyasi partiler için halk desteğinin çok az olduğu açıkken; Mukteda el Sadr tarafından liderlik edilen Sairun İttifakı, Hadi el Amiri tarafından liderlik edilen Fetih İttifakı, Haydar el İbadi tarafından liderlik edilen Nasır, Nuri el Maliki tarafından liderlik edilen Hukuk Devleti ve Barzani ile Talabanilerce liderlik edilen Kürt

Irak'ta meşruiyete ilişkin -mezhepsel veya etnik dayanışma esaslı- eski kaynaklar ve söylemler artık halk desteğini sağlamak için yeterli değil. Başka meşruiyet kaynakları gerekli aksi halde halkın memnuniyetsizliği ülkenin istikrarına ve varlığı açısından bir tehdit hâline gelecektir

bloku gibi siyasi aktörler ve silahlı grupların siyasal ve mezhepsel patronaj sistemleri sayesinde sahadaki güçlerini muhafaza etmesi asıl sorunu teşkil ediyor. En nihayetinde her yeni hükümeti kuran, halk ve siyasi elitler arasındaki güvensizliği ve bir toplumsal sözleşmenin yokluğunu sürdürenler bu gruplardan oluşan yönetici sınıf. Durum böyle olunca da kısa vadede alınan sonuç, yalnızca halk desteğinden yoksun bir otoritenin ortaya çıkması oluyor.

Bu bağlamda, esas olarak şu soru gündeme geliyor: Irak otoriteleri ayakta kalmak için halk desteğine mi yoksa dış güçlerin desteğine ve/veya şiddete mi bel bağlayacak? Tüm aktörler açısından, ayakta kalmak için uzun vadede mühim olan şey iç meşruiyettir, her ne kadar sert liderler demir yumrukla gücü elde tutmaya çalışsa ve halk desteğine dayanmasa da bu gerçek ortadadır. Irak'ta meşruiyete ilişkin -mezhepsel veya etnik dayanışma esaslı- eski kaynaklar ve söylemler artık halk desteğini sağlamak için yeterli değil. Başka meşruiyet kaynakları gerekli aksi halde halkın memnuniyetsizliği ülkenin istikrarına ve varlığı açısından bir tehdit hâline gelecektir. İşlevsel, kapsayıcı ve meşru bir yönetim, siyasi aktörler tarafından daha önce benimsenmiş olan korku ve dış tehdit gibi söylemlerin yerine geçmeli. Ancak yukarıdaki analizin de gösterdiği gibi, Irak'ın şu sorunlara yönelik kısa vadede verebileceği yanıtlar yok: Parçalanmış olan güvenlik aparatı, petrole bağımlı ekonomisi ve etno-mezhepsel iktidar paylaşım mekanizması. Bu sorunlar, ülkenin halktaki memnuniyetsizliğe yol açan temel sebeplere yönelik bir şeyler yapmasını kısıtlamakta. Kısa vadedeki en olası senaryo, Irak otoritelerine dair memnuniyetsizliğin ve güvensizliğin sürmesi.

Halka dayanan bir meşruiyet ve halk desteği söz konusu olduğunda, ülkenin derinden bölünmüş olmasından ötürü Irak'taki siyasi aktörlerin bunları kazanabilme kabiliyetleri ciddi derecede farklılıklar arz ediyor. Örneğin, protestoculara karşı koyan Haşd-i Şabi açısından protestolar sadece kendi çıkarlarını tehdit etmiyor, ayrıca IŞİD'e karşı elde ettiği zaferler sırasında kazandığı meşruiyetin ve popülaritenin de temelini tehdit ediyor. 2018 seçimlerindeki popülaritesi ve zaferi, söz konusu mücadeledeki merkezi rollerinden kaynaklanmıştı ancak bu konumları protestocuların meydan okumasıyla birlikte ciddi şekilde sarsıldı ve güvenilir kaynaklara göre hayatını kaybeden protestocuların çoğu Haşd-i Şabi'ye bağlı gruplar tarafından öldürüldü.⁶ Haşd-i Şabi gibi

Aşamalı ve uzun vadeli reformlar mümkün ancak bunlar halkı teskin etmeyecektir. Halk ve otoriteler arasında bir boşluk olduğu müddetçe siyaset, ekonomik ve güvenliğe ilişkin reformlar bir kısır döngü ile sınırlanacak

silahlı ve siyasi bir örgüt için bir “dış tehdit” olmaksızın meşruiyet inşa etmek imkânsız. IKBY liderleri için ise iç meşruiyetin ve halk desteğinin dinamikleri kendine özgü, zira Kürdistan devlet içinde bir devlet gibi faaliyet gösteriyor. En nihayetinde, siyasi aktörlerin halk desteği kazanmaya yönelik girişimleri, ülkenin birliğinin ve ulusal aidiyet hissini kaybedilmesi pahasına sağlanabilmekte.

Bu derin yapısal sorunlara hitap edebilmek için radikal siyasi reformları devreye sokmak bir çözüm olarak görülebilir ancak kısa vadede bu da mümkün değil. Hızlı bir radikal reform, mevcut partilerin güç kaynakları için varoluşsal bir tehdit anlamına gelebilir, çünkü bu partilerin güçleri çoğunlukla kendi siyasi çıkarları için kurdukları patronaj ilişkilerine ve devlet kaynaklarının kullanılmasına dayanıyor. Aşamalı ve uzun vadeli reformlar mümkün ancak bunlar halkı teskin etmeyecektir. Halk ve otoriteler arasında bir boşluk olduğu müddetçe siyaset, ekonomik ve güvenliğe ilişkin reformlar bir kısır döngü ile sınırlanacak.

Sırada Ne Var?

Kısa vadede, yukarıda bahsedilen meydan okumalara karşı cevap verebilmek adına birkaç pratik seçeneği mevcut ancak protestocuların her geçen gün artan baskısı politikacıların ciddi reformlara öncelik

vermesini gerektirecek. Böyle bir gelişmenin olması, hayatta kalmaları için de zaruri. Bu bağlamda, yapılacak herhangi bir reform halkın taleplerine hitap etmekten ziyade kendilerini kurtarmaları için yapılacak. Abdülmehdi'nin istifasından sonra, 2005 Anayasası'nın 76. maddesine göre, mevcut hükümet 30 gün boyunca veya meclisteki en büyük blok Abdülmehdi'nin yerine yeni bir aday gösterene kadar geçici hükümet olarak görev yapacak.⁷ O hâlde, en büyük siyasi ittifakın başbakanlık için yeni bir aday göstermesi için 15 günü var. Yeni başbakan da 2018'de Abdülmehdi'nin hükümetini kuran aynı siyasi partilerden oy almaya ihtiyaç duyacak.

Böyle bir sonucun ise protestocuları tatmin etmesi pek muhtemel değil, zira protestocular yeni bir seçim ve ülkedeki siyasi sistemin tümünden revizyona uğramasını talep etmekte. Bu sebeple, iki olası senaryo var. Birincisi, siyasi bloklar, yani istifa etmiş olan Abdülmehdi'yi başa getiren siyasi partiler ülkeyi yeni bir seçime hazırlaması için yeni bir başbakan atayacaklar. Bu, muhtemel olan senaryodur ve baskı altındaki siyasi partiler bazı acil reformların yapılmasına müsaade edebilirler. Bu noktadaki asıl soru ise kırılğan ve derinden ayrılmış bir Irak'ın, sıkı rekabetin yaşanacağı seçimlerin muhtemelen siyasi çatışmaları daha da alevlendirdiği bir

Tüm zorluklara rağmen, Irak'ta halkın ve özellikle gençlerin siyasi karar alma süreçlerine katılımı geliyor ve protestolar siyasi partileri meşruiyet söylemlerini değiştirmeye ve Irak toplumunun genç unsurlarıyla iletişim kurmaya zorlayacak

ortamda nasıl yol alabileceğidir, zira hiçbir büyük parti gücünden ve kendi çevresindeki konumundan taviz vermeye hazır değil. Eğer yeni başbakanın seçilmesi, kazanan bloklar arasında bir siyasi uzlaşmayı gerektirecekse, yeni başbakanın Abdülmehdi'den daha fazla güce sahip olabilmesi pek mümkün değil. Abdülmehdi bir sorun değil, kurbandı: Bağımsızdı ancak güçlü değildi. Bağımsızlığı güçlü bir blok tarafından desteklenmediği müddetçe, bağımsız bir Başbakan radikal reformlar gerçekleştiremez. İkinci senaryo ise mevcut istikrarsızlığın kaosa ve Şii silahlı gruplar arasında bir iç savaşa dönüşmesi. Bu senaryoda, Irak protestolardan sonra önceki durumundan da daha istikrarsız olacak ve daha çok istikrarsızlık ile zayıflık dış müdahale için daha fazla alan anlamına gelecek.

Tüm zorluklara rağmen, Irak'ta halkın ve özellikle gençlerin siyasi karar alma süreçlerine katılımı geliyor ve protestolar siyasi partileri meşruiyet söylemlerini değiştirmeye ve Irak toplumunun genç unsurlarıyla iletişim kurmaya zorlayacak. Halktan gelen böyle bir baskı olmadan, Irak elitlerinin reform için bir isteği olmayacaktı. Bu baskının ülkenin her yerinde devam etmesi bekleniyor.

Referanslar

- 1- Death toll in Iraq protests reaches 460, over 17,400 injured: Iraqi rights commission. (4 Aralık 2019). Kaynak: <https://www.kurdistan24.net/en/news/ac50b001-0952-4c10-9844-c8cacadf4a1a>
- 2- Costantini, I. (2019). The Iraqi protest movement: social mobilization amidst violence and instability. Yayınlanacak.
- 3- Blecula, R. (29 Mayıs 2019). Battleground or Bridge-Builder? Iraq and the New Regional Order in the Middle East. Kaynak: <https://warontherocks.com/2019/05/battleground-or-bridge-builder-iraq-and-the-new-regional-order-in-the-middle-east/>
- 4- Barzani, N. (2019). MERI Forum 2019: Ending Wars – Winning Peace in The Middle East Panel 4: Navigating Kurdistan Region through Evolving Global and Regional Power Dynamics 4-6 Kasım 2019. Bkz. <https://www.youtube.com/watch?v=zaOyRaaSjs>
- 5- Fuad Hussein, Irak Maliye Bakanı'nın Erbil'deki bir konferansta yaptığı konuşma. Bkz. <https://www.youtube.com/watch?v=zaOyRaaSjs>
- 6- Cockburn, P. (7 Ekim 2019). Iraq protests: Death tolls soars as pro-Iran militias accused of shooting protesters. Kaynak: <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/iraq-protests-baghdad-death-toll-shooting-a9145716.html>
- 7- See Kadhim, A. (30 Kasım 2019). The challenges Iraq faces after prime minister's resignation. Kaynak: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/the-challenges-iraq-faces-in-after-prime-ministers-resignation/>

YAZAR HAKKINDA

Kamaran Mohammad Palani, Ortadoęu Araştırmaları Enstitüsü'nde (MERI) araştırmacı ve Erbil Selahaddin Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır. Palani aynı zamanda Leiden Üniversitesi Yönetişim ve Küresel İlişkiler Bölümü doktora öğrencisidir.

AL SHARQ FORUM HAKKINDA

Al Sharq Forum, amacı; Şark bölgesi halklarının siyasal gelişimi, sosyal adalete kavuşması ve ekonomik refaha erişmesi için uzun vadeli stratejiler geliştirmek olan, bağımsız ve uluslararası bir kuruluştur. Al Sharq Forum, bu hedefini; demokratik katılım ideali, bilinçli vatandaşlık, çok taraflı diyalog, sosyal adalet ve kamu yararını gözeterek araştırmaları teşvik ederek gerçekleştirmektedir.

Adres: İstanbul Vizyon Park A1 Plaza Kat:6
No.:68 34197 Bahçelievler / İstanbul / Türkiye
Telefon: +90 212 603 18 15
Faks: +90-212-603 1665
E-posta: info@sharqforum.org

sharqforum.org

    SharqForum /

**الشرق
منتدى**
ALSHARQ FORUM